

Actuele ontwikkelingen in het betalings- en effectenverkeer

In 2003 werden in Nederland ruim 26.000 vervalste eurobiljetten geregistreerd. In het gehele eurogebied waren dat er in diezelfde periode ruim 550.000, ofwel 0,006% van de 9 miljard eurobiljetten in omloop. De meeste vervalsingen in Nederland komen voor bij de EUR 50 biljetten (59%), op afstand gevolgd door die van het EUR 100 biljet (bijna 30%) en het EUR 20 biljet (5%). DNB is een nieuwe voorlichtingscampagne gestart om de kennis van de echtheidskenmerken te vergroten.

In 2003 nam de efficiëntie van het retailbetalingsverkeer verder toe doordat Nederlanders vaker op elektronische wijze betaalden dan het jaar ervoor. In het toonbankverkeer werd meer gebruik gemaakt van pinpas en chipknip en in het betalingsverkeer 'op afstand' wonnen het betalen via internetbankieren en automatische incasso wederom terrein. Ook in het betaalsysteem TOP van DNB, waarin transacties tussen financiële instellingen worden afgewikkeld, groeide zowel het aantal transacties als de omzet.

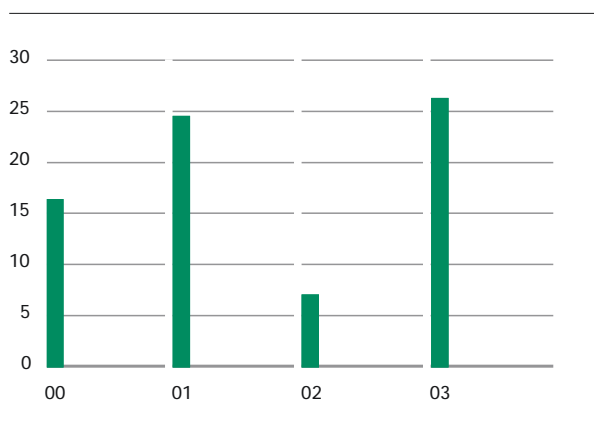
De Europese centrale banken hebben nu nog hun eigen Real-Time Gross Settlement (RTGS) systeem voor de uitvoering van het topgirale euro betalingsverkeer. Naar verwachting zal per 1 januari 2007 worden overgegaan op één gezamenlijk platform, TARGET2. Voor de banken betekent dit een kostenreductie: de belangrijkste diensten van TARGET2 zullen per centrale bank identiek zijn en de banken die in meerdere Europese landen actief zijn zullen niet langer verschillende interfaces voor communicatie met verschillende nationale centrale banken hoeven te onderhouden.

Centrale bankiers en toezichhouders in het effectenverkeer werken momenteel in een Task-force aan standaarden waar zogenoemde centrale tegenpartijen in het effectenverkeer zich aan moeten gaan houden. Het rapport met aanbevelingen hierover is ter publieke consultatie voorgelegd aan de markt. Geïnteresseerde marktpartijen kunnen tot juni 2004 op de voorstellen reageren.

Vervalste eurobiljetten

In 2003 werden in Nederland ruim 26.000 vervalste eurobiljetten geregistreerd (zie grafiek 1). In het gehele eurogebied waren dat er in 2003 ruim 550.000. Dat is 0,006% van de 9 miljard eurobiljetten die in Europa in omloop zijn. Het aandeel van Nederland in het Europese aantal vervalsingen is in 2003 ongeveer gelijk aan het Nederlandse aandeel in de Europese circulatie (5%). In Nederland is de meest voorkomende vervalsing die van het eur 50 biljet (59%), op afstand gevolgd door

Grafiek 1 Aangetroffen falsificaten in Nederland
Duizenden

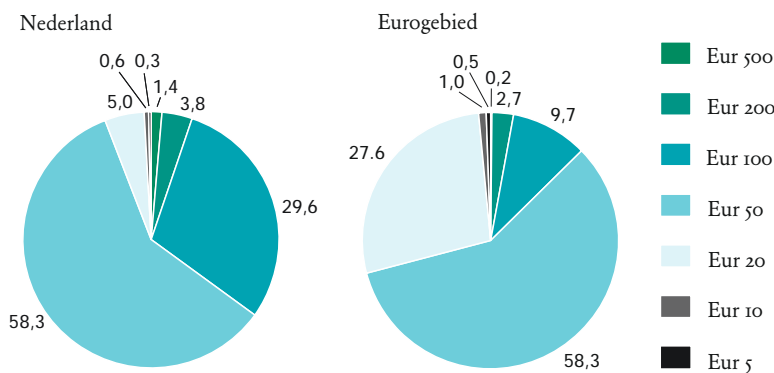
Bron: dnb.

die van het eur 100 biljet (bijna 30%) en het eur 20 biljet (5%) (zie grafiek 2). Het aandeel van vervalste eur 100 biljetten in ons land is groter dan dat in andere Europese landen en neemt toe. Dat is enigszins opmerkelijk, omdat deze coupure in het contante betalingsverkeer weinig wordt gebruikt. eur 100 biljetten worden in Nederland namelijk slechts in zeer beperkte mate verspreid door geldautomaten. De circulatie komt hoofdzakelijk tot stand doordat deze biljetten zijn verkregen via de balie van een bank of uit het buitenland komen. In zijn totaliteit was het aantal vervalste eurobiljetten in Nederland vorig jaar 8% hoger dan het aantal vervalste guldenbiljetten dat in 2001 werd aangetroffen.

Hoewel het aantal vervalste eurobiljetten in Nederland en Europa, gelet op het totale aantal biljetten in circulatie, momenteel (nog) niet verontrustend hoog is, wekken de kwaliteit van de vervalsingen en de afgenomen kennis van de echtheidskenmerken bij het publiek wel enige zorg. De kwaliteit van de vervalsingen is in 2003 weliswaar sterk verbeterd, maar het overgrote deel van de vervalste eurobiljetten is nog steeds goed te herkennen door controle met de 'kijk-voel-kantel' methode. Dit is de controle van de echtheidskenmerken die zonder hulpmiddelen met het blote oog waarneembaar zijn en waarbij met de vinger of nagel wordt gecontroleerd of de inkt voelbaar is. Recentelijk hebben valse eur 100 biljetten met een goede imitatie van de onder uv-licht oplichtende kenmerken voor enige opschudding gezorgd. De ervaring leert echter dat zelfs deze vervalsingen met een controle onder uv-licht goed kunnen worden herkend. In de praktijk zal er in winkels echter niet altijd de gelegenheid zijn om een adequate

Grafiek 2 Verdeling van in 2003 aangetroffen falsificaten naar coupure

Procenten

Bron: dnb, ecb.

controle uit te voeren, door drukte aan de kassa of omdat men wordt geconfronteerd met ergernis van klanten door het oponthoud. De praktijk leert dat het toch loont hier aandacht aan te besteden.

Zoals hiervoor al is vermeld is de kennis van de echtheidskenmerken bij het publiek gedaald ten opzichte van de periode rond de invoering van de euro. Sinds 1983 legt tns nipo in opdracht van dnb elke twee jaar een aantal open vragen voor aan tweeduizend Nederlanders. Het kennisniveau van het publiek was vlak na de introductie, dankzij de Europese voorlichtingscampagne, gestegen naar gemiddeld 2,3 kenmerken. In februari 2003 was dat niveau echter alweer gedaald naar 2,0. Met een nieuwe voorlichtingscampagne wil dnb trachten de kennis van de echtheidskenmerken opnieuw te vergroten.

De toename van de hoeveelheid en de kwaliteit van vervalsingen ten opzichte van het guldentijdperk heeft drie belangrijke oorzaken. Allereerst was het afzetgebied van de gulden veel beperkter dan bij de euro. Het Nederlandse guldenbiljet heeft nu plaatsgemaakt voor een bankbiljet dat in 12 Europese landen wettig betaalmiddel is en ook buiten het eurogebied op ruime schaal circuleert. Het is daarom voor criminelen veel aantrekkelijker geworden om euro bankbiljetten te vervalsen dan het was om guldenbiljetten te vervalsen. Naast een groter afzetgebied doen valsemunten steeds meer ervaring op met het vervalsen van eurobiljetten, waardoor meer kenmerken beter geïmiteerd worden. Ten slotte is de beschikbaarheid van goedkope en kwalitatief steeds betere reproductieapparatuur en kopieerapparaten de laatste jaren flink toegenomen. Gelet op deze omstandigheden ligt het in de rede dat het aantal vervalsingen de komende jaren zal stijgen en uiteinde-

lijk significant hoger zal uitkomen dan in het guldentijdperk.

De groei van de kwantiteit en de kwaliteit van vervalste eurobiljetten heeft in Nederland voor enige commotie gezorgd, mede gevoed door de aandacht van de media over dit thema. Het bewustwordingsproces bij winkels en consumenten voor een goede controle van eurobiljetten op falsificaten is hierdoor vergroot. Ook koepel- en brancheorganisaties schonken veel aandacht aan de problematiek. De opkomst van vervalsingen zette sommige winkeliers ertoe aan geen eur 100 biljetten meer te accepteren. Hoewel alle eurobiljetten wettig betaalmiddel zijn, kan dnb winkeliers niet dwingen bankbiljetten te accepteren. Winkeliers hebben het recht biljetten te weigeren, mits zij dit in hun winkel duidelijk aangeven.

In het licht van het voorgaande hebben dnb en het Eurosysteem een aantal initiatieven op de korte en langere termijn genomen om de vervalsingen tegen te gaan. dnb is een nieuwe voorlichtingscampagne gestart waarmee ze er aan wil bijdragen dat het als normaal wordt beschouwd dat een biljet gecontroleerd wordt in de gehele betaalketen: banken, winkeliers en het publiek. Ook moet de campagne de komende jaren leiden tot een hoger kennisniveau bij publiek en winkeliers. In dit verband organiseert dnb opfrustrainingen die zijn bedoeld voor managers uit midden- en kleinbedrijf en beveiligingsbeambten, die op hun beurt winkel- en kassapersoneel kunnen trainen. Verder is er het initiatief van het Eurosysteem tot nauwe samenwerking met Europol, Interpol en de Europese Commissie bij de bestrijding van valsemunterij en clandestiene drukkerijen. Ten slotte slaan centrale banken wereldwijd de handen ineen met diverse werkgroepen tegen de repro-

ductie van bankbiljetten. Misbruik van scanners, printers en kopieerapparaten wordt bijvoorbeeld zoveel mogelijk beperkt, door het aangaan van overeenkomsten met hardware- en softwarebedrijven. Ook zijn er initiatieven op de langere termijn. Een eerste initiatief ligt op het gebied van onderzoek en ontwikkeling van nieuwe echtheidskenmerken. Dit speelt een belangrijke rol in het verzekeren van de integriteit van toekomstige eurobiljetten. Het Eurosysteem ontwikkelt continu nieuwe echtheidskenmerken voor bankbiljetten die het publiek en winkeliers kunnen helpen bij het herkennen van vervalsingen. De nieuwe echtheidskenmerken zullen in de toekomstige tweede generatie eurobiljetten worden opgenomen. Ook voor de sorteermachines van centrale banken worden nieuwe echtheidskenmerken ontwikkeld. Deze kenmerken worden niet aan het publiek bekend gemaakt, omdat valsemunten zich na bekendmaking zullen richten op het imiteren van dit kenmerk. Bekendmaking is bovendien niet zinvol, omdat controle van de publieke kenmerken nog altijd voldoet, en het kennen en onthouden van de tien publieke echtheidskenmerken al niet eenvoudig is.

Elektronisch betalen ook in 2003 in de lift

In 2003 nam de efficiency van het retailbetalingsverkeer verder toe doordat Nederlanders vaker op elektronische wijze betaalden dan het jaar ervoor. Zo pinden consumenten meer dan 1,1 miljard keer (+ 8,2% ten opzichte van 2002; tabel 1). Het aantal pintransacties nam voor het vijftiende achtereenvolgende jaar toe, maar het groeicijfer vlakke af en kwam voor het eerst onder de 10% uit, waarmee de eerder ingezette afvlakkende groeitrend lijkt door te zetten. Ook het aantal chiptransacties nam in 2003 toe: van 87 miljoen transacties in 2002 naar 109 miljoen (+ 25%). De aanhoudende sterke stijging van het aantal elektronische betalingen impliceert dat consumenten steeds minder met bankbiljetten en munten betalen. In 2003 is ook gebleken dat rekeninghouders voor het eerst sinds jaren minder vaak geld hebben opgenomen bij de geldautomaten. Ofschoon de toonbankinstellingen meer dan de helft van hun omzet elektronisch ontvangen, bedraagt het aantal chartale betalingen nog altijd een veelvoud van het aantal elektronische, omdat consumenten vooral kleinere bedragen met munten en bankbiljetten betalen. In een

Tabel 1 Ontwikkeling retailbetalingsverkeer

	Aantallen in miljoenen			Waarde in miljarden eur		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Toonbankbetalingen						
Pinnen	954	1.069	1.157	43	51	54
Elektronische portemonnee	31	85	109	0	0	0
Credit card	48	46	44	5	5	5
Totaal toonbank elektronisch	1.033	1.200	1.310	49	56	60
Betalingen op afstand ²						
Incasso's	874	943	990	174	187	204
Elektronische overschrijvingen	846	922	938	2.006	2.786	2.993
Schriftelijke overschrijvingen	394	340	324	982	685	677
Totaal op afstand	2.114	2.205	2.252	3.162	3.658	3.874
Papierratio ¹ (procenten) (betalen op afstand)	18,6	15,4	14,4	31,1	18,7	17,5

¹ Aantal schriftelijk aangeleverde opdrachten als percentage van het totale aantal opdrachten dat 'op afstand' werd aangeleverd.

² Cijfers 2003 zijn schattingen dnb.

Tabel 2 Ontwikkeling topgiraal betalingsverkeer

	Aantallen in miljoenen			Waarde in miljarden eur		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Topgiraal verkeer						
Binnenlands	1.721	1.511	1.534	7.511	7.548	7.716
Grensoverschrijdend	508	561	628	11.868	11.480	11.871
Effectentransacties (buiten beurs)	1.534	1.517	1.560	909	682	649
Vereveningen beurs	12	9	5	55	51	40
Vereveningen Interpay	248	949	989	345	1.042	1.089
Totaal top	4.023	4.548	4.717	20.689	20.803	21.365

recent verschenen rapport van een onderzoek naar de maatschappelijke kosten van de betaalmiddelen die consumenten voor toonbankbetalingen gebruiken (in winkels, restaurants, benzinestations e.d.), wordt het aantal betalingen met dit fysieke geld voor 2002 geschat op 7 miljard (zie het artikel 'Betalen kost geld' elders in dit kwartaalbericht). Op grond hiervan mag een verdere groei van het elektronisch betalen zeker niet uitgesloten worden geacht. Een belangrijke conclusie uit het rapport is dat de efficiëntie in het betalingsverkeer verder kan toenemen als consumenten meer grote transactiebedragen met de pinpas en meer kleine bedragen met de chipknip betalen. De infrastructuur kan een verdere elektronisering in elk geval aan, zo bewees de topdag van 2003: op 24 december werd er, zonder enige hapering in de infrastructuur, 6,3 miljoen maal gepind (het jaargemiddelde bedraagt 3,1 miljoen maal per dag). Bovendien breidde de infrastructuur voor het elektronisch betalen in 2003 verder uit, het aantal pinautomaten nam met 5% toe tot ruim 186.000, waarvan driekwart zogeheten combi-automaten zijn die zowel pinpas als chipknip kunnen lezen. Het aantal punten waar kan worden gechipt steeg in 2003 met 9% tot ruim 169.000 (inclusief de hiervoor genoemde combi-automaten).

Ook bij het betalen 'op afstand', waar de consument geen direct contact heeft met de leverancier van het product of de dienst, is de efficiëntie verder toegenomen. Consumenten en bedrijven leveren deze betalingen die door middel van overschrijvingen en machtigingen worden gedaan meer en meer op elektronische wijze aan. Vooral het internetbankieren is daarbij zeer populair geworden. De efficiëntie vertaalt zich in een afnemende papierstroom in de bancaire verwerkingscentrales. In 2003 werd nog maar 14,5% van deze opdrachten via acceptgiro's en overschrijvingsformulieren aangele-

verd. Dat zijn nog altijd wel zo'n 327 miljoen formulieren. Ondanks de in internationaal verband lage 'papierquote' behoort een verdere daling daarvan zeker tot de mogelijkheden.

In het topgirale betalingsverkeer, de betalingen tussen financiële instellingen die in het betalingssysteem van de Nederlandsche Bank – top – worden afgewikkeld, nam in 2003 zowel het aantal als de omgezette waarde toe (tabel 2). De stijging van het aantal transacties in top is voor een groot deel toe te schrijven aan een toename van het aantal grensoverschrijdende betalingen van bankcliënten (en niet van de financiële instellingen zelf). Een toenemend deel blijkt te bestaan uit betalingen van kleine bedragen (< eur 12.500, zie tabel 3). Hieraan ligt ten grondslag dat enkele Nederlandse grootbanken hun grensoverschrijdend cliënten-

Tabel 3 Verhouding top-target

Aandelen in totaal aantal transacties; procenten

	target		top	
	2002	2003	2002	2003
Binnenlands	82	78	88	85
Grensoverschrijdend	18	22	12	15
<i>Bankcliënten</i>				
< 12.500	6	7	2	5
> 12.500	3	4	2	2
<i>Banken</i>				
< 12.500	2	4	1	2
> 12.500	7	7	7	6
Totaal	100	100	100	100

verkeer tijdelijk via het centralebanksysteem leiden in de overgangsfase naar de aansluiting op een pan-Europese oplossing voor het grensoverschrijdende retailbetalingsverkeer.

target2

Naar verwachting zal per 1 januari 2007 het topgirale euro betalingsverkeer via de centrale banken met behulp van een nieuw systeem gaan verlopen, target2. Op dit moment hebben alle centrale banken nog hun eigen Real-Time Gross Settlement (rtgs) systeem, maar per genoemde datum vindt de uitvoering van de betalingen plaats op één, gezamenlijk, platform. Het topgirale betalingsverkeer wordt door dit nieuwe systeem geharmoniseerd op het niveau van de dienstverlening, de prijsstructuur en de interfaces. In opdracht van de centrale banken van het eurogebied zal de technische uitvoering van het gezamenlijke platform worden gerealiseerd door de centrale banken van Duitsland, Italië en Frankrijk. Het platform wordt ontwikkeld op basis van delen van de twee modernste systemen van het stelsel, namelijk die van Duitsland en van Italië en zal, in vergelijking met nu, aan zwaardere eisen voor continuïteit en beschikbaarheid gaan voldoen om een hogere mate van financiële stabiliteit te realiseren.

Deze ontwikkeling geeft een geheel nieuwe dimensie aan de samenwerking tussen de centrale banken in de eu op het gebied van het betalingsverkeer. Tot nog toe is er immers sprake van 'eigen' nationale systemen die onderling met elkaar verbonden zijn en waarvoor slechts in beperkte mate uniforme regels gelden. Dit betekent vooral voor banken die in heel Europa werkzaam zijn dat zij worden geconfronteerd met nationale toepassingen die per land afwijken. Hoewel de toepassingen vanuit de nationale optiek tot op heden veelal efficiënt zijn, wordt, bij steeds verdergaande integratie van de financiële markten in het Eurosysteem, de behoefte aan specifiek nationale toepassingen steeds minder. In de nieuwe situatie is sprake van een veel grotere mate van harmonisatie dan nu. Voor de banken zullen de belangrijkste diensten van target2 per centrale bank dan ook identiek zijn en de banken die in meerdere Europese landen actief zijn zullen niet langer verschillende interfaces voor communicatie met verschillende ncb's hoeven te onderhouden, wat voor hen een kostenreductie betekent. Ook de diversiteit van de interfaces naar andere systemen, die in de topgirale systemen van de centrale banken retailbetalingen en effectenbetalingen afwickelen, zal drastisch worden beperkt.

Voor de diensten van het toekomstige target komt er één prijsstructuur zodat de prijs per transactie voor de geharmoniseerde diensten in elk euroland gelijk zal zijn (nu is alleen het tarief van de grensoverschrijdende betalingen geharmoniseerd). De genoemde ontwikkelingen dragen bij tot een nadere invulling van één Europese betaalruimte. Door de genoemde samenwerking behalen ook de centrale banken zelf schaalvoordelen wat – voor alle centrale banken gezamenlijk – uiteindelijk zal resulteren in lagere kosten. Uitgangspunt is dat het nieuwe systeem op basis van kostendekkendheid opereert. Dit betekent dat de tarieven voor de gebruikers bepaald worden door de kosten van target2. Deze kosten worden onder meer beïnvloed door de wensen van de gebruikers, de eisen ten aanzien van continuïteit en de complexiteit van het project.

In dit complexe project werkt een aantal partijen samen: de ecb, de centrale banken in het Eurosysteem en overige centrale banken in de huidige en toekomstige Europese Unie, enkele duizenden banken, een aantal clearingorganisaties voor retailbetalingen en voor effectenbetalingen, swift en leveranciers van it hardware. De centrale banken van het Eurogebied hebben bij het ontwikkelingsproject echter het voortouw. Ook dnb is nauw betrokken bij dit project. Alle andere relevante betrokken partijen zullen ruim van tevoren over voldoende informatie moeten beschikken om hun eigen systemen voor te bereiden op de nieuwe situatie. Bij de grotere marktpartijen vergt dit een ruime doorlooptijd. Daarnaast is er de noodzaak van een ruime testperiode. Het halen van de invoeringsdatum van 1 januari 2007 zal dan ook een grote inspanning vergen.

Ook in de nieuwe situatie zullen de gebruikers zich voor hun betaaldiensten blijven richten tot hun eigen centrale bank, daar alleen de operationele verwerking van de betalingen door de centrale banken aan target2 wordt uitbesteed. De nationale implementaties voor onderpand, kasreserveverplichtingen en grootboek zullen niet wijzigen, zodat de geharmoniseerde rtgs-diensten een (beperkte) nationale component c.q. interface met de nationale centrale banken blijven houden. Mogelijk dat de ingeslagen weg op langere termijn zal leiden tot verdere centralisatie van activiteiten binnen het stelsel. Zo hebben de commerciële banken uitdrukkelijk gevraagd om een systeemopzet voor target2 dat een efficiënt liquiditeitsbeheer (pooling van liquiditeit dat door één concern bij de verschillende centrale banken wordt aangehouden) binnen de eu mogelijk maakt. Dit heeft wellicht als gevolg dat de banken hun rekeningen concentreren bij één, of een beperkt aantal, centrale banken. Daarnaast zijn er op het gebied van het

aanhouden van onderpand tendensen te ontwaren die leiden tot verdere centralisatie (onder andere via garantiestellingen tussen centrale banken). Ook zal de gesignaleerde ontwikkeling de discussie rond de decentrale uitvoering van het monetaire beleid voeden. Dit maakt verdere bezinning op de toekomstige taken van individuele centrale banken binnen het stelsel onvermijdelijk.

Het escb hecht aan inbreng van gebruikers. Op Europees en nationaal niveau worden regelmatig consultaties gehouden om te vernemen waar verbeteringen mogelijk zijn in de huidige dienstverlening. In het bijzonder voor target2 zijn uitgebreide consultaties gehouden en zal er in het voorjaar wederom een consultatie komen om de functionele beschrijving van target2 af te stemmen. Uit eerdere consultaties is duidelijk naar voren gekomen dat de banken voorstander van harmonisatie van de dienstverlening zijn omdat zij verwachten kosten te kunnen besparen op de vermindering van verschillen in diensten en interfaces. Deze consultatie heeft een belangrijke invloed gehad op de nu voorliggende oplossingsrichting en heeft geleid tot een ruim gedefinieerde functionaliteit, omdat er momenteel nog veel verschillen zijn tussen de nationale betaalmarkten.

Met hun keuze voor het gezamenlijk afwikkelen van het betalingsverkeer dragen de centrale banken er aan bij dat drempels in het betalingsverkeer in de eu worden weggenomen, waarmee een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de efficiëntie van het betalingsverkeer in Europa en de realisering van een Europese betaalruimte een stap dichterbij komt.

Standaarden voor centrale tegenpartijen

Centrale bankiers en effectentoezichthouders werken momenteel in een Task-force aan standaarden waar zogenoemde centrale tegenpartijen ('Central Counterparties', afgekort tot ccp's) zich aan moeten gaan houden, onder meer ten aanzien van veiligheid en betrouwbaarheid. Het rapport met aanbevelingen hierover is ter publieke consultatie voorgelegd aan de markt. Geïnteresseerde marktpartijen kunnen tot juni 2004 op de voorstellen reageren. De Task-force is opgericht door het Committee on Payment and Settlement Systems (cpss) van de g10 en de Technical Committee of the International Organisation of Securities Commissions (iosco). Het conceptrapport is te vinden op www.bis.org.

Primaire taak van een ccp is dat zij de contracten van

koop en verkoop en daarmee de risico's van marktpartijen (vooral het krediet- en liquiditeitsrisico) bij de afwikkeling van transacties in het betalings- en/of effectenverkeer overneemt. Zij fungeert als verzamelpunt voor transacties van een groot aantal handelspartijen, dat de afwikkeling van effectentransacties vergemakkelijkt. Gezien het belang van een goede werking van ccp's voor de stabiliteit van het financiële stelsel, heeft de Task-Force 14 risicomangement standaarden opgesteld voor de inrichting van ccp's. Deze aanbevelingen zijn een nadere uitwerking van een eerdere algemene aanbeveling van deze Task-Force met betrekking tot centrale tegenpartijen.

Een belangrijk punt bij deze aanbevelingen is de mate waarin de risico's die zich kunnen voordoen als partijen deelnemen aan een systeem van een ccp kunnen worden gereduceerd. Een ccp is verantwoordelijk voor de uitvoering van de clearing tussen twee partijen en daarmee neemt zij de verplichtingen van die partij en over. Dit levert efficiëntievoordelen op, zoals een betere allocatie van middelen en een vermindering van krediet- en liquiditeitsrisico's voor deelnemers. Door transacties via een ccp te leiden kan de deelnemer besparen op de kosten die gemoeid zijn met het inschatten van de kredietwaardigheid van de tegenpartij, en kan hij profiteren van een verminderd liquiditeitsbeslag doordat in de clearing tegengestelde transacties kunnen worden gesaldeerd. Doordat de ccp voor elke transactie het tegenpartijrisico op zich neemt, is echter ook sprake van een concentratie van risico's, die doeltreffend moeten worden beheerst. Omdat de ccp als organisatie niet zelf de financiële risico's veroorzaakt, maar deze van partijen overneemt, is het principe van 'de deelnemer betaalt' (ter dekking van het risico dat een deelnemer veroorzaakt, dient voldoende onderpand te worden aangehouden) een belangrijk uitgangspunt voor de standaarden. Dit draagt immers bij aan een risicomijdende houding van de deelnemers. De standaarden gelden zowel voor ccp's op cash- als derivatenmarkten. Bovendien bevat het rapport een toetsingsmethode ter beoordeling van de mate waarin een ccp aan de standaarden voldoet.

In de uitoefening van haar oversight op de Franse clearingorganisatie Clearnet, die als ccp fungeert voor de Euronext markten, maakt dnb thans gebruik van het Toezichtskader Clearing en Settlement Euronext en de cpss-iosco Recommendations for Securities Settlement Systems. In beide toezichtskaders zijn condities opgenomen waaraan ook ccp's moeten voldoen, om zo de goede werking van hun systeem te waarborgen, zoals de juridische houdbaarheid van verrekening van de ver-

schuldigde posities van de deelnemers, de finaliteit van transacties, het risicobeheersingsbeleid van de ccp, als ook regels voor openbare en gelijke toegang tot het systeem van de ccp. De nieuwe standaarden vormen een aanvulling hierop en zullen daarom in de toekomst door dnb worden gehanteerd als leidraad voor toetsingen bij de invulling van haar oversighttaak.

